

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. VI. An vel Quorum Religiosi habeant Dominium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

Lugo disp. 3. sect. 3. Lessium & alios

QUESTIO VI.

An vel Quorum Religiosi Habeant Dominium?

104. Religiosi professi sunt incapaces dominii, etiam imperfecti.

Dico I. Religiosi professi in particulari sunt incapaces omnis dominii, siue perfecti, siue imperfecti, puta feudi, emphiteulis, usufructus, juris possidendi, omnivse alterius juris honorum temporalium. Est certum apud omnes. Et per e. c. Cum ad monasterium, de statu monachorum, & aliis iuribus. Inter quae Franciscus Bona Spei Tr. 1. d. 3. dub. 4. n. 73. refert e. cum olim. 2. de Privileg. Sed ne verbum ex iis, quae allegat, neque aliud quidpiam ad propositum ibi habetur. Unde verba Innocentii Canonistae n. 111. alleganda pro verbis. Decretalis ab ipso supposita sunt.

105. In quo fundatur haec incapacitas.

Ratio conclusionis sumitur ex voluntate Ecclesiae, quae Religiosos professos reddidit ita incapaces; quod alioquin votum paupertatis (ut patet in non solemnii, aut emisso extra Religionem approbatam) facere non posset, nec quodvis propositum nostrum: quantumvis enim proponeremus & voveremus, voluntate mutata valide acceptaremus dominium. Immo solemnitas voti ex parte consistit in hac incapacitate, tum etiam in incapacitate matrimonii contrahendi (cui accedit effectus praecipuus voti solemnii, scilicet potentia dissolvendi contractum ratum) ac stabilitate votorum & quasi contractus, cui non solum Religiosus, sed & Religio non potest renuntiare, & quae vota etiam Papa non solet (quidquid sit de potentia absoluta) relaxare. Posset tamen incapacitas dominii etiam extra professionem solemnem in aliquo caulari per mandatum aut legem Civilem seu Ecclesiae; prout de facto Coadjutores (quos vocant formatos) in Societate Jesu citra solemnem professionem habent huiusmodi incapacitatem ex Statuto Sedis Apostolicae, juxta Lessium c. 4. d. 5. n. 23.

106. Quis peccat in contra votum paupertatis?

Ex quibus patet Religiosos peccare contra votum paupertatis exercendo actus aliquos dominii seu proprietatis, quos omnes cum ipso dominio abiecerunt per professionem. Unde peccant recipiendo, retinendo, alienando aliquid contra vel citra consensum saltem tacitum superioris, vel abscondendo ne superior sciat vel auferat, vel rem habendo nomine suo, eam nolendo permittere dispositioni superioris, aut conquirendo quasi de injuria, si aliquid auferatur, aliisve modis: de quibus in materia de Paupertate Religiosa. Videri potest Basilius V. Paupertas Religiosa, & alii passim obvia.

107. Quid com.

Nihilominus Religiosi Beneficarii, ut Abbates, Priores, Praepositi, Commenda-

tores, & similes habentes beneficia regularia vel saecularia, habent durante isto statu, vi juris, & consuetudinis, non quidem dominium, sed potestatem administrandi fructus suorum beneficiorum, tum ad congruam sustentationem, tum ad pias causas; nisi in aliquibus fortasse obstat speciale statutum Ordinis.

Quod etiam extendit communis quasi sententia contra Sotum, Vasquez, Michaelem Medina, Angles & alios ad Religiosos factos Episcopos, utpote manentes vere religiosos & incapaces dominii proprii, qui proinde solum sunt administratores ad honestos usus. Ita D. Thomas, Cajetanus, Covarruvias, Navarrus, Molina, Sanchez & alii passim, relati a Castro Palao de Chavirata. disp. 2. p. 8. n. 3. Ut proinde tales prodigè disponentes res Ecclesiasticas peccent juxta Lessium, Sanchez, Coninck (quos citat & sequitur Castro Palao sup. n. 5.) contra justitiam, & accipientes teneantur ad restitutionem, nisi Ecclesia remittat.

Observanda quoque est constitutio Tridentini sess. 25. c. 2. de Regular. decernentis, ut nemini Regularium liceat bona immobilia vel mobilia, tamquam propria, aut etiam nomine conventus possidere, sed statim ea Superiori tradantur, conventuiq; incorporentur. Nec deinceps liceat Superioribus bona stabilia alicui Regulari concedere, etiam ad usumfructum, vel usum, administrationem aut commendam. Administratio autem ad solos Officiales ad numerum Superiorum amovibiles pertineat. Mobilium vero usum ita Superiores permittant, ut eorum suppellex statui paupertatis, quam professi sunt, conveniat, nihilq; superfluum in eis sit, nihil etiam, quod sit necessarium, eis denegetur. Quae Constitutio ad litteram observanda, & ubi non observatur, ad viridem observantiam reducenda est: quia ejus observantia est necessaria ad vitam communem, qua nil antiquius Religiosis Congregationibus debet esse, utpote quae est fundamentum charitatis & stabilitatem ac ornamentum vitae religiosae, virtutumque religiosarum. Et plane experientia docet, ea servata nil deesse necessarium quibusvis Religiosis: quibus proinde sollicite providere pro posse debent Superiores de necessariis, ne (quod asolet) eorum defectu monstra peculiorum renascantur. Si quoque zelus & unitas debita non desit, facile erit perfectam vitae communionem introducere; dum videlicet singuli sic solliciti fuerint pro conquirendis eis, quae in commune conferenda forent, sicut solent pro privatis pecuniis & commodis procurandis esse solliciti.

Non est tamen quaestio, quin (quod praxis probata docet) possit permissi moderatus usus censuum vitalium, revocabilis ad nutum, hac ratione, ut sit pecunia, ejuisque tamquam boni communis & monasterio incorporati dispositio penes Superiores, & admi-

petat Prae-latis & beneficiariis Regularibus.

108. Quid asumptis ad Episcopatum.

109. Notanda constitutio Tridentini circa pecunia Regularium personarum.

Quam utilis & necessaria illa, ac vitae communis observantia.

110. Quae praxis probata.

administratores Monasterii, ad quos causa existente regularis persona humiliter recurrat.

An Tridentinum statuat jus novum.

Sunt præterea varii Doctores, cum Navarro existimantes Tridentinum non statuisse jus novum. Sed communior doctrina omnino contradicit, asserens ad tollendos & cavendos abusus, ac vitandam omnem speciem proprietatis vetuisse concedi Religiosis peculium, non quidem ad præsentaneum usum, sed ad usum in accessu temporis contingentem, quantumvis nomine conventus, & exclusis iis, quæ votum paupertatis in rigore excludit: quâquam juxta Castro Palao Tr. 16. de Statu Religioso disp. 3. p. 7. consuetudo pluribus in locis rigorem Tridentini temperaverit.

III. Communitati Religiosorum competit dominium.

Dico II. Communitas hujusmodi Religiosorum regulariter loquendo potest habere verum dominium, & de facto habet. Est communissima, & sensu ac praxi omnium recepta sententia, contra Navarorum Comment. 2. de Regular. n. 3. & alibi, asserentem penes Congregationes Religiosorum esse solam administrationem, dominium penes Christum.

Probatur Iure

Probatur in primis: quia Tridentinum sess. 25. c. 3. de Regular. Concedit omnibus Monasteriis & domibus tam virorum, quam mulierum, & mendicantium, exceptis domibus Fratrum S. Francisci, Capucinorum, & eorum, qui Minorum de Observantia vocantur, etiam quibus aut ex constitutionibus suis erat prohibitum, aut ex privilegio Apostolico non erat concessum, ut deinceps bona immobilia eis possidere liceat, utique tamquam verè sua, prout possessio juris, neque in ignorantia fundata importat. Deinde Pontifices, signanter Nicolaus III. c. Exult. de Verb. Signif. in 6. tamquam quid Fratribus Minoribus, eorumque Congregationi peculiare tradunt & declarant, eos nullius rei immobilis aut mobilis habere dominium, etiam in comuni, sed hoc pertinere ad Papam; qui proinde pro suo arbitratu potest de rebus eis concessis disponere. Supponunt igitur aliis Congregationibus Religiosis competere dominium rerum temporalium. Quod etiam supponit dictum commune delictum ex Innocentio in c. Cum olim S. Præterea, Verbi Dederat, 2. de Privil. ibi: Monachus quidquid acquirit, Monasterio acquirit; utique tamquam Domino.

II2. Et ratione.

Ratio est: quia dominium hujusmodi non excluditur à Congregationibus Religiosis, sive ex ordinatione Ecclesiæ (quæ nusquam apparet) sive ex intentione conventium (quæ etiam eò se non extendit) sive ex intentione piorum donantium, qui dominium transferunt in donatarios, alioquin capaces: uti congregatio est capax: quemadmodum dominium aliarum elemosynarum transfertur in pauperes capaces. Ecclesia verò dispositionem de bonis Monasterii certis limitibus restringendo

non tollit dominium, sed reddit minus expeditum; prout aliàs dominus potest lege quandoque impediri in aliqua bonorum dispositione.

Excipiuntur à conclusione Franciscani (quos solos etiam excipit Tridentinum supra) quorum paupertas altissima excludit omne omnium temporalium, etiam mobilium dominium, tam in speciali, quàm in communi; eamque velut sanctam & meritoriam commendat Nicolaus III. c. Exult. de Verb. Signif. in 6. de qua ante Nicolaum III. dicit Innocentius V. Alta paupertas est habere pauca propria propter Deum; altior, quæ nulla habet propria, tamen habet in communi; altissima, quæ nihil habet in hoc mundo, nec in proprio nec in communi. Eandem ad cumulum sive etiam culmen Evangelicæ perfectionis pertinere, atque ad eò illam esse majoris perfectionis, quàm quæ possessiones admittit, ex professione contra contemporaneos Religionis adversarios Parisiis exortos, ac à Sede Apostolica repressos, propugnat solide S. Bonaventura Opusc. de Paupertate Christi q. 1. art. 1. Apolog. Pauper. Resp. 3. c. 1. & Resp. 4. c. 2. Et D. Thomæ Opusc. 17. contra pestiferam doctrinam retrahentium homines à Religione c. 15. Et Opusc. 19. contra Impugnantes religionem c. 6. quo priori loco doctrinam asserentem id non pertinere ad perfectionem, meritò vocat vanam, immo pestiferam & Christiana contrariam.

In hac nihilominus expropriatione continentur sola temporalia, quorum possessio scilicet vel jus ad illa confert ad divitias. Adeoque non continentur bona animi, vitæ, membrorum, famæ, honoris; circa quæ Franciscani, uti & ceteri particulares religiosi cum sæcularibus sunt pares in jure. Jura etiam spiritualia possunt omnes habere, v. g. ad electionem activam aut passivam, administrationem Sacramentorum, prædicationem Verbi Dei, sepulturas fidelium &c. Adfructus tamen temporales inde provenientes non habent, sed ex eis velut elemosynis aut laborum stipendio juxta Regule tenorem possunt recipere necessaria pro sustentatione.

Agento verò tenore Tridentini permittitur est ceteris Religiosis, etsi constitutiones obstarent, possidere in communi etiam immobilia. Ut proinde id liberum foret vi Tridentini etiam pauperibus Dominibus seu Clarissis primæ Regulæ; etsi amore paupertatis altissimæ privilegii hujusmodi non admittant: quod eis liberum erat. Prout etiam domus professæ Societatis Jesu non possident juxta constitutiones & decreta Pontificum bona immobilia in communi; præter ea, quæ ad usum proprium & habitationem opportuna sunt. Unde horum, uti & mobilium ad usum prædictum pertinentium, habent dominium. Privilegio autem Tridentini cessit Societas, cum hujusmodi paupertate

113. Excipiuntur etiam universali Minoriarum.

Quorum paupertas in dubitatur est altior & perfectior.

114. Quis censendum sit iuribus ad bona animi vel spiritualia.

115. Possessio mobilium in Tridentini libera est pauperibus Clarissis, etsi privilegium non acceptant. Cui etiam Societas Jesu quoad domos professas, cum quadam exceptione.

Qu. VII. An Clerici habeant Dominium fructuum beneficii. 305

perate & incapacitate postea confirmata à Pio V. & Gregorio XVI. ut habet Suarez To. 4. de Relig. T. 10. l. 4. c. 9. dub. 2.

Dico III. Potest cum dominio in particulari consistere Status religiosus cum tribus votis simplicibus emissis in communitate per Sedem Apostolicam approbatam, cui quis tradit se gubernandum juxta regulam ab eadem Sede approbatam: atque ita de facto consistit in Scholasticis & Coadjutoribus emittentibus vota simplicia in Societate Jesu post biennium probationis. Estq; in comperto ex Constitutione Gregorii XVI. Ascendente Domino eadem de re edita. Ratio est: quia non obstante dominio, manet in iis tam ipsum dominium (quod ad arbitrium superioris debent relinquere) quam illius usus, dependens continuo à nutu & voluntate superioris, perinde ac si dominium non esset; ut proinde eo non obstante pariter peccetur usu, si adit consensus superioris expressus vel tacitus.

Immo Lessius c. 4. dub. 5. n. 23. censet dispositionem in alium per donationem, testamentum vel aliter absque consensu superioris esse invalidam. Quod tamen negat Lugo disp. 3. §. 4. n. 79. & alii Doctores Societatis: quod non proferatur hactenus lex irritans. Et quidem planè constat, dominium se extendere validè ad omnem dispositionem, nisi lege impediatur; cum itaque in præfatis Religiosis sit dominium, consequenter ipsum se extendit validè ad omnem dispositionem, quousque sit aut proferatur lex non solum simpliciter prohibens, sed & irritans. Ut proinde non habeat per omnia locum comparatio pupilli.

Nec obstat Conclusio c. Cum ad Monasterium, de Statu Monach. ubi dicitur nec Papam in eo dispensare posse, quòd quis Monachorum proprium aliquo modo possideat. Nam non potest in primis citra gravissimam causam. Deinde non potest stante solemnè professione monachali, quæ eatenus incapacitatem dominii involvit, etiam non status religiosus ut sic seu in communi. Præterea loquitur de possessione proprietaria respiciente simul usum proprietarium, quæ non consistit cum natura religionis.

QUESTIO VII.

An Clerici Seculares Habeant Dominium, præsertim Fructuum Beneficii?

NON est quæstio, quin Clericis non minus quàm laicis competat dominium bonorum patrimonialium, quæ nimirum acquirunt tamquam laici, puta hereditate, donatione, emptione, industria, aut simili modo. Ex nullo enim capite restringitur in similibus eorum libertas & capacitas. Constat idem apertè ex Alexandro Hericæ Sum. Theol. Pars III.

III. c. Quia nos, de testamentis, & communi sensu ac praxi.

Idem satis constat ex communi Doctorum sensu & praxi de quali patrimonialibus, quæ scilicet acquirunt clerici ministeriis propriis clericorum non autem ex beneficio; puta stipendiis quæ habent ex celebratione missarum, cantu choralis, auditione confessionum, vicariâ temporali: dantur enim hæc ipsis per modum justis stipendii laborum, absque intentione expressa vel tacita restringendi ipsorum potestatem; quam etiam donantes restringere merito non possent. Sanè si pauper fiat dominus elemosinæ quam accipit sine onere; quidmi clericus justis stipendii? Idem est de iis, quæ dantur alicui clerico ad sustentationem à Prælatis Ecclesiæ.

E contra est apud omnes in comperto bona immobilia Ecclesiarum, ut sunt agri, prædia, jus decimarum &c, itemque sacramentum suppellectilem (quæ sunt bona merè Ecclesiastica) non spectare ad dominium privati alicujus clerici aut etiam prælati, sed eorum dominium esse penes ipsas Ecclesias, etiam particulares, spectatas in capite & membris, sive (uti loquitur Lessius c. 4. dub. 7. n. 51.) penes cœtum Ecclesiasticorum, uti bona monasterii penes cœtum monachorum.

Quod verò attinet ad proventus beneficiorum (qui etiam nomine bonorum merè Ecclesiasticorum intelliguntur) seu ea, quæ præcisè obveniunt ratione beneficiorum, spectatâ modernâ Ecclesiæ dispositione, sunt beneficiarii simpliciter eorumdem domini, etiam quoad superflua honoris sustentationis; de quibus proinde citra injuriam possunt disponere, etiam ad eas non pias, quamvis habeant obligationem ex genere suo gravem ea expendendi in pauperes seu pios usus. Ita communis Doctorum contra Navarrum, Covarruvias, & quosdam alios graves Auctores, præsertim Canonistas.

Declaratur assertio: nam olim quidem ante divisionem bonorum Ecclesiæ factam tempore Simplicii Papæ (qui sedit circa annum 470.) Episcopi, uti modo in monasteriis Abbates, bona communia per se, vel per alios dispensabant, prout congrua singulorum clericorum sustentatio requirebat, quibus si quid supererat, celebratur quasi non distributum. De superfluo etiam providebatur pauperibus, quorum singularem curam habebant. At charitate refrigerante, ad rixas & varia incommoda evitanda, mensæ Episcopali certa est assignata portio, fabricæ suæ, clericis quoque singulis sui sunt dati proventus, obventuri ex bonis annexis titulo cujusque præbendæ, quorum quidem bonorum sunt singuli instituti administratores, ut deinceps de fructibus tamquam suis, neque amplius commutibus, honestè semetipsos sustentent, relicta tamen obligatione de superfluo non ditandi amicos, sed pauperibus tribuendi, vel in alias

D d pias

Et quali patrimonialibus

120. Pones quod sit dominium immobilium & suppellectilem Ecclesiæ.

121. Clerici sunt domini fructuum beneficiorum, etiam quoad superflua sustentationis.

122. Declaratur.

116. Potest consistere Status religiosus cum dominio in particulari.

Facet ex declaratione Ecclesiæ circa Societatem Jesu.

Ratio allegatur.

117. An in hereditate consensus superioris sit necessarius ad valorem.

118. Solvitur obiectio de sumptibus ex c. Cum ad Monasterium de Statu Monach.

119. Clerici sunt absoluti & liberi Domini patrimonialium.